

הדחויים/ השמרנים הראשונים – בוני המגדל
סדרת שיעורים לעילוי נשמת דניאלי זוננפלד ע"ה

- בראשית פרק ו (ט)** אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים היתה הולדתו:
- (י) ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת:
- (יא) ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס:
- (יב) וירא אלהים את הארץ והנה נשחטה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ: ס
- (יג) ויאמר אלהים לנח קח כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ:
- בראשית פרק יא (א)** ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים:
- (ב) ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שניער וישבו שם:
- (ג) ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחמר:
- (ד) ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפויץ על פני כל הארץ:
- (ה) וירד יקוק לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם:
- (ו) ויאמר יקוק הן עם אחד ושפה אחת לכלם וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות:
- (ז) הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו:
- (ח) ויפץ יקוק אתם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנת העיר:
- (ט) על פן קרא שמה בגלל כי שם בגלל יקוק שפת כל הארץ ומשם הפיצם יקוק על פני כל הארץ: פ
- עקרונות השמרנות החדשה:**

1. התנגדות למסורת ההומניסטית של הנאורות, תוך שלילת המסר האופטימי שהציגה בתחום החשיבה הפוליטית, הפילוסופית והמדעית.
2. השקפה פסימית המדגישה את שקיעתו המוסרית של היחיד....
3. אי אמון בהשקפות אופטימיות כמו הליברליזם והמרקסיזם מאידך בשל אי האמון בהשקפת העולם האופטימית שלהם.
4. הקולקטיב כנקודת מוצא... הליברליזם שמים את יתבם על האוטונומיה של הפרט על זכותו לטוות במו ידיו את חוט חייו... השמרנים החדשים מבליטים את ערך הקולקטיב.... שלושת עמודי התווך של השמרנות המודרנית הם הדת, הלאומיות והצמיחה הכלכלית. (על פי גורביץ וערד 1198).
5. "אמר אחר אלף ושש מאות וחמשים [וששה] שנה מתמוטט הרקיע וירד מבול, לפיכך נעשה מגדל: וראשו בשמים כדי שיהא סומכן" (מ"א בובר נח יא א)
6. "ונבנה מגדל גדול בתוכה ונעלה לשמים, שאין לחו של הקדוש ברוך הוא אלא במים" (פרקי דרבי אליעזר פרק כד).
7. "...רבי עקיבא אומר השליכו מלכות שמים מעליהם והמליכו עליהם נמרוד עבד בן עבד..." (פרקי דרבי אליעזר פרק כד).
8. "...היו אומרים אילו בנינו את המגדל היו עולים לשמים ומתלחמים עמו" (מדרש תנחומא (בובר) פרשת נח).
9. "ר יוסי בן דורמסקית וכן אתה מוצא באנשי מגדל שבמה שנתגאו לפניו בו נפרע מהם" (מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ב).
10. "...להיותנו שליטים על כל הבריות ונמלוך עליהם פן נפויץ על ידי מלחמות שיתגרו בנו הרחוקים אם לא נבנה לנו עיר ומגדל ואם נפויץ לא יהיה לנו שם אבל עכשיו כל יושבי העולם יודיעונו מרום המגדל כי הכל ידברו ממנו..." (חזקוני בראשית פרק יא (ד)).
11. לפי הפשט מה חטאו דור הפלגה? אלא לפי שצום הק פרו ורבו ומלאו את הארץ, והם בחרו להם מקום לשבת שם ואמרו פן נפויץ" (רשב"ם בראשית פרק יא (ד):).
12. "אלא שדור המבול היו גזלנים והייתה מריבה ביניהם לכך נאבדו, ואלו היו נוהגים אהבה וריעות ביניהם, שנאמר שפה אחת ודברים אחדים. למדת ששנוי המחלוקת וגדול השלום" (רש"י)
13. "והנה, יהיה המגדל לכל רועה וזורע והולך דרך רחוקה... להראות המקום שלא יתעו הרוצים לשוב אל מקומם"
14. הבה נבנה לנו עיר - העיר לשבת והמגדל להיות צופים משם למרחק לראות ענין מקניהם ובהמתם, וגם יהיה אור לרועים שניהגו מקניהם לרעות במדברות רחוק מהעיר ויהיה להם המגדל לאות ולסימן שידעו לשוב אל העיר: (רד"ק בראשית פרק יא(ד))
15. "ונעשה לנו שם, שיראו הדור האחרון הבא אחרינו גבורתנו וכוח מעשינו" (אבן עזרא בראשית שיטה אחרת - פירוש פרק יא (ה)).

אלוהים מת

האיש המשוגע, – האם לא שמעתם על המשוגע ההוא, שבוקר נהיר אחר הדליק פנס, רץ אל השוק וצעק בלי הרף:
 "אני מחפש את אלוהים! אני מחפש את אלוהים"
 מאחר שבאותה שעה דווקא נאספו שם רבים מהללו שאינם מאמינים באלוהים, עורר האיש צחוק גדול.
 האם הלך לאיבוד שאל אחר מהם.
 ואולי תעה בדרך כילד? שאל אחר.
 ואולי הוא מתחבא מפחד מפנינו?
 אולי עלה על סיפונה של אונייה? היגר?
 –כך צעקו וצחקו כולם יחד בערבוביה. המשוגע קפץ והתערב ביניהם ונקב אותם במבטיו,
 "היכן נעלם אלוהים" קרא, "אני אגיד לכם היכן.
 הרגנו אותו – אתם ואני!
 כולנו רוצחיו אבל איך עשינו זאת...?
 –גם אלים נרקבים! ואלוהים מת!
 מת ולא יחיה עוד!
 ואנחנו הרגנו אותו!
 במה נתנחם, רוצחים בני רוצחים שכמונו?
 הקדוש והאדיר מכל מה שהיה בעולם עד כה שנת דם למוות תחתסכינינו – מי ימחה את הדם הזה מעלינו?
 היכן המים שיטהרנו?
 אילו טקסי כפרה, אילו משחקים קדושים יהיה עלינו להמציא?
 האין גודל המעשה הזה גדול לנו מידי?
 האין אנו עצמנו חייבים להיות לאלים, ולו כדי להראות ראויים לו?
 ...
 כאן השתתק האיש המשוגע ושב והתבונן במאזיניו: גם הם שתקו והסתכלו בו תוהים ובוהים.
 פרידריך ניטשה, הולדתה של הטרגדיה: המדע העלז, קטע 125, תרגום: ישראל אלדד

17. " אמר ר שמעון בן יוחי נטלו ע"ז ונתנוהו בראש המגדל, [אמרן] אם גוזר הקדוש ברוך הוא עלינו גזירות יהיה כנגדו ומעכבו" (תנחומא, נח).
18. בתחלתה של הופעת יראת אלהים על האדם הכללי והפרטי, מביאה היא אותו לידי שעמום ובטלנות, הוא אובד את רצונו ואת עצמיות המהותיות שלו, מפני שנגעה בו היראה רק בצדדיה החיצוניים, לא הפכה את הפראות והרשעה, הספוגה במהותו החמרנית, ובטבע הנפש הטמאה הגנוזה בעומק שמרי החיים האנושיים, והרי ההופעה האלהית, שהיא לגמרי ההיפוך מכל הרשעה והנבלה, היא מבטלת אותה (אורות הקדש ג' ב),
19. רבנו בחיי: ועל דרך הקבלה: ונעשה לנו שם, היה חטאם חטא אביהם הראשון שקצץ בנטיעות, כן האנשים האלה קצצו בנטיעות והפרידו הפרי מן האילן... כי כן אמרו "ונעשה לנו שם", היא המידה האחרונה, ולא היו מאמינים למעלה ממנה, והיו בזה מקצצים בנטיעות...
20. המוסר הוא הפרוזודור, והקדושה הטרכלין. כשהפרטים מכשירים את עצמם בהטהרה של המוסר, מתעלה הקיבוץ, הכלל, להיות קדוש. ולהיפך כשהפרטים עוזבים את הטהרה המוסרית, האבוקה הנפשית הצבורית מתכנסת בתכונה של טומאה, ומתגלה מפלצת איומה של עם כבד עון, הרע מכל חיה רעה, ומנוול מכל בריה משוקצת.
21. האומה שאין בכח כללותה להתרומם אל הקדושה, איננה יכולה מצד נשמתה הכללית לתן לבניה השפעה לטהרת המוסר. רק האומה, שתכונת הקדושה מונחת בסתר גזעה הרוחני, היא מסייעת את בניה להיות טהורים במוסר, עד אשר ירומם גם הפרט אל מרום הקדושה. *אורות הקדש d' d' e*
22. אולם בסוף פסוק תכריע בשביל כל אדם חפשי קיומה או אי קיומה של חרות מסוימת אשר אפשר לכנותה בשם חרות הפקפוק, מקום שם נהגת חרוז זו ישנה תקוה לשינויים וישנה אפשרות להתנגדות. מקום שם נדרשים האנשים להאמין בדבר האדם לא פחות ואף יותר מאשר להאמין בדבר האלוהים – ועליו הם מלגלים – שם אפסה כל תקווה. " ~ מתוך חרות, **מנחם בגין** באספת- עם המונית, 27 באוגוסט 1950

לעילוי נשמת אבי מורי ראובן צבי בן הרב אהרן ובתיה ואימי מורת'י ברטה בת החבר רפאל וחווה ע"ה